

Σχέδιο νόμου για την αποτέφρωση νεκρών

Βασικά προβλήματα

1. Η αποτέφρωση του σώματος μετά το θάνατο εκφράζει μια επιλογή που συναρτάται άμεσα με την αξία του ανθρώπου, την προσωπική ελευθερία και την ελευθερία της συνείδησης. Κατά τούτο, το σχετικό νομοσχέδιο μπορεί να θεωρηθεί ως αξιόλογη προσπάθεια για την πληρέστερη κατοχύρωση αυτών των συνταγματικών αγαθών. Οι συνθήκες για την προώθησή του φαίνονται ευνοϊκές, αφού υπογράφεται και από βουλευτές της αντιπολίτευσης.

2. Πρέπει να σημειωθεί ότι η θέσπιση της δυνατότητας αποτέφρωσης θα απαλλάξει από την υποχρέωση ταφής όσους ανήκουν σε θρησκευτικά δόγματα, τα οποία αποδέχονται ή επιβάλλουν αυτή την πρακτική. Οι συγγενείς νεκρών σε τέτοιες περιπτώσεις ταλαιπωρούνται σήμερα από την έλλειψη σχετικής πρόβλεψης στη νομοθεσία, πράγμα που πρέπει να εκτιμηθεί ιδιαίτερα στη συζήτηση του νομοσχεδίου.

3. Πέραν αυτών, ωστόσο, βασικός περιορισμός του νομοσχεδίου είναι ο αποκλεισμός της δυνατότητας αποτέφρωσης για όποιον “ανήκει στην Ορθόδοξη Εκκλησία”. Ο περιορισμός αυτός τονίζεται, μάλιστα, εμφατικά και στον τίτλο του νομοσχεδίου. Ο λόγος που τέθηκε είναι προφανής, αφού η πρωτοβουλία προκαλεί αντιδράσεις της Εκκλησίας.

4. Από την άποψη του Συντάγματος, η εξαίρεση των ορθόδοξων ή οποιωνδήποτε άλλων από την επιλογή της συγκεκριμένης διάθεσης του σώματος μετά τον θάνατο δεν δικαιολογείται, αφού αποτελεί ανεπίτρεπτο περιορισμό της προσωπικότητας και της συνειδησιακής ελευθερίας. Ακόμη και αν κάποιος έχει δηλώσει ρητά ότι ανήκει στο ορθόδοξο δόγμα - το οποίο ενδεχομένως αποκλείει την αποτέφρωση -, είναι ελεύθερος να μην ακολουθήσει την συγκεκριμένη διδασκαλία αυτού του δόγματος για τη διάθεση του σώματος μετά τον θάνατο, αφού πρέπει να θεωρηθεί ότι υπερισχύει ενπροκειμένω η συνταγματική επιταγή της προσωπικής του ελευθερίας. Διαφορετικό είναι το ζήτημα, αν αυτός παραβαίνει τους κανόνες του ορθόδοξου δόγματος, αφού οι τελευταίοι δεν έχουν νομικό αλλά απλώς ηθικό χαρακτήρα και δεν τον δεσμεύουν απέναντι στην Πολιτεία.

5. Εξάλλου, η απόδειξη του ότι κάποιος ανήκει στο ορθόδοξο ή σε οποιοδήποτε δόγμα δεν διασφαλίζεται με εξωτερικά στοιχεία (π.χ. με την αναγραφή του θρησκευματος στο δελτίο ταυτότητας), αφού ενόψει της θρησκευτικής ελευθερίας (άρθρ. 13 Συντ.) η μεταβολή της θρησκευτικής συνείδησης είναι πάντοτε δυνατή, χωρίς να υπάρχει υποχρέωση σχετικής δήλωσης ενώπιον οποιασδήποτε αρχής.

Αθήνα, 10 Φεβρουαρίου 1999

Dis. Δ(3)/OIT/Apotefr.doc/10.2.99/p.1-2/md (Δ29) [Υπάρχει και το αρχικό με το ίδιο όνομα στη δισκέτα Δ(2) /15.12.98 /το οποίο δεν εστάλη]